

В.Г.ВОРОНКОВА

Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя

ТЕОРЕТИКО-ПРАКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПАРАДИГМИ ГУМАНІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

В статті дається аналіз парадигми гуманістичного менеджменту в Україні, виявляються проблеми гуманістичного менеджменту і на цій основі розробляються шляхи і напрямки підвищення ефективності гуманістичного менеджменту в Україні, що представляє собою новий тип управлінської діяльності, яка базується на соціоантропологічних засадах.

Ключові слова: гуманістичний менеджмент, гуманізм, людина, соціоантропологічні основи, глобалізація

Вступ

Нова управлінська парадигма гуманістичного менеджменту формується на основі вітчизняного й зарубіжного досвіду теорії і практики, науки, культури, освіти, включає принципи гуманізму і людиноцентризму, доведених теорією та перевірених практикою у провідних країнах, що мають відповідати високим ефективним стандартам високорозвинутих суспільств. Постіндустріальна епоха як соціокультурний контекст сучасної діяльнісної парадигми породжує нові соціокультурні тенденції, пов'язані зі становленням нової парадигми гуманітарності, діяльності і професіоналізації. Необхідність позиціонування гуманістичного менеджменту в контексті сучасності пов'язана з вивченням теоретичних основ постіндустріалізму і постмодернізму. Сучасні концепції постіндустріального, інформаційного, когнітивного суспільства потребують культурологічного обґрунтування становлення і розвитку гуманітарно-орієнтованих інноваційних діяльнісних феноменів. Засади гуманістичного менеджменту: людські відносини, людські ресурси, біхевіорізм (бехевіоралізм). В основі гуманістичного менеджменту принцип антропологічної редукції як пояснення об'єктивних утворень політики, влади, культури через віднесеність їх до людини; принцип органону як цілісне сприйняття сутності людини, виходячи зі створених нею об'єктивних форм культури; принцип антропологічної інтерпретації окремих явищ людського буття; антропологічні принципи антропологічної школи. але постіндустріальна епоха взаємозумовлює еволюцію гуманітарних соціокультурних процесів і розвиток менеджерального професіоналізму, що дозволяє зафіксувати істотний для нового типу діяльності зміну парадигми - соціокультурного розвитку, зокрема, формування «символічної людини», породженої інформаційною епохою Кастельса; формування постіндустріального гуманітарного ринку; запит на пошуки нових смислів і значень у сучасному менеджменті; формування

нових типів діяльності і систем професіоналізації, орієнтованих на гуманітарне виробництво (виробництво людини); формування децентралізованих інноваційних професійних ідентичностей.

Гуманістичний менеджмент -- це новий тип управлінської діяльності, направлений на досягнення позитивних якісних змін в контексті всіх сфер життєдіяльності суспільства засобами гуманізму, людиноцентризму, антропоцентризму, з використанням гуманітарних ресурсів і технологій. Гуманістичний (гуманітарний) менеджмент базується на концептах гуманітарності, ідентичності, компетенції, комунікації, професійного самовизначення, культурно-символічного капіталу, культурної політики. Гуманістичний (гуманітарний) менеджмент концептуалізований як інноваційний тип діяльності в її інноваційній інтерпретації як соціокультурний і антропологічний феномен, введений у контекст постіндустріальної шкали цінностей, що базується на теоріях діяльності. Гуманітарний менеджмент як тип діяльності описаний на основі системної моделі, що включає оціночний, дескриптивний та інструментальний кластери: 1) до оціночного кластеру відносяться цінності стратегічного мислення і спів-діяльності, ефективної комунікації і продуктивної рефлексії, відповідальності і розвитку, підвищення якості життя; 2) дескриптивний кластер окреслений такими об'єктами гуманістичного менеджменту як символи, інституції, спільноти, території, простори, соціокультурні процеси, а також включає професійні спільноти гуманітарних менеджерів як значущий суб'єкт соціокультурного поля; 3) інструментальний кластер формує такі типи ресурсів, як символічні (простір комунікації і мова професії), компетентісні (комунікативність, рефлексивність, креативність і проектність).

В контексті аналізу парадигми гуманістичного менеджменту слід також окреслити науковий інструментарій, який найчастіше застосовується для аналізу проблем гуманістичного менеджменту, зокрема: системний метод - передбачає систематизацію сукупності взаємодіючих об'єктів, виявлення їх зв'язків і взаємодії, в сонові якого принцип упорядкування і систематизації; структурно-функціональний аналіз – виявляє зв'язки і взаємодію груп об'єктів системи гуманістичного менеджменту, включаючи зворотні зв'язки між владою і суспільством, управлінням і суб'єктами господарювання, владою і громадянським суспільством; порівняльний метод (порівняльно-історичний, порівняльно-правовий) дозволяє знайти аналоги й детермінанти гуманістичного менеджменту, спостерігати в динаміці розвиток ситуацій; SWOT- аналіз, що є методикою поєднання порівняння факторів (загроз і можливостей), які негативно/позитивно вплинуть на діяльність суб'єкта та об'єктивно існують як усередині суб'єкта так і аналізі об'єкта; антропологічний підхід, в основі якого «людина як міра всіх речей». В основі формування нової парадигми гуманістичного менеджменту в Україні закладена можливість формування планетарної свідомості і елементів загальнолюдської культури, які детермінуються: потребами соціальної практики, які диктують необхідність рефлексії феномена Теоретико-праксіологічні засади формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні

гуманістичного менеджменту в умовах глобальної трансформації; необхідністю комплексного осмислення сутності, змісту, функцій, напрямків розвитку гуманістичного менеджменту в умовах соціалізації економіки; особливостями гуманістичного менеджменту як цілісної соціальної системи, визначення місця й ролі основних субструктур гуманістичного менеджменту; важливістю ефективного управління економічними й соціальними системами в умовах суспільств транзитивного типу, утримання стану політичної, соціальної, економічної та культурної стабільності, пов'язаної з ефективними механізмами забезпечення гуманістичного менеджменту; необхідністю забезпечення всіх рівнів управлінського механізму гуманістичними науковими знаннями про сутність і характер взаємозв'язку об'єктивних умов реалізації забезпечення гуманістичного менеджменту в організаціях, особливостями його функціонування в умовах трансформаційних процесів (транзитивних, перехідних, модернізаційних).

Гуманістичний менеджмент як управлінська парадигма XXI століття є мультипарадигмальною сферою знання, в основі якої декілька самостійних парадигм, які детермінуються наступними факторами: 1) практичними: гуманістичний менеджмент є практичною сферою діяльності, яка пов'язана з вирішенням практичних задач, які виникають у різних сферах життєдіяльності суспільства; 2) інституційними: гуманістичний менеджмент представляє собою сукупність інститутів, які здійснюють гуманістичну управлінську діяльність; 3) діяльними: гуманістичний менеджмент представляє собою діяльність по управлінню державою; 4) нормативно-правовими: гуманістичний менеджмент виступає як нормативно-правовою системою, яка регулює управління державою; 5) сцієнтистськими: гуманістичний менеджмент представляє собою сферу наукового знання, яка реалізується у діяльності держави; 6) системними: гуманістичний менеджмент повинен формуватися у вигляді системи, яка потребує системної регуляції і саморегуляції; 7) інструментальними: гуманістичний менеджмент представляє собою сукупність інструментів управління державою і впливу держави на суспільство; 8) інноваційними: гуманістичний менеджмент виступає як важливий механізм реалізації інновацій і оновлення усіх сфер суспільства; 9) патерналістськими: гуманістичний менеджмент являється сферою централізованого розподілу ресурсів; 10) ліберальними: гуманістичний менеджмент являється способом регулювання відносин між суб'єктами політики, влади, управління. Як засвідчує аналіз, у сучасних умовах зміщується перехід від однієї парадигми управління до іншої: 1) від патерналістської до ліберальної, у контексті якої зміщуються акценти соціального захисту кожного громадянина на створення умов для соціально-економічної незалежності індивіда від держави, перетворення індивіда на партнера держави; 2) відбувається активізація інструментально-прагматичного парадигмального комплексу, зумовленого зміною акцентів державного управління на соціально-орієнтоване державне управління, що здійснюється на антропологічних Теоретико-праксіологічні засади формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні

засадах; 3) загальне домінування системної та синергетичної парадигми, які мають сукупність транскрипцій, так як загострюється потреба в інноваційній, практичній та інституціональній парадигмах, які означають розуміння реформ як реальних інноваційних процесів інституційного характеру. Аналіз парадигми гуманістичного менеджменту свідчить, що методи гуманістичного менеджменту включають як методи пізнавальної діяльності, так і методи практичної діяльності, які виступають образами владного впливу на процеси соціального розвитку держави. Саме системна методологія гуманістичного менеджменту стає загальною методологічною основою для адекватного вирішення проблем кризового соціуму з метою переведення соціальної системи у якісно новий соціальний стан.

Сучасному українському суспільству властиві багатокультурність, неоднорідність, тенденції до глобалізації, плюралістичність, демократизація, що виступають визначальним полем реалізації концепцій гуманістичного менеджменту. В останні роки багато видатних учених вважає, що суттєво новою парадигмою діяльності людства, вибору наших оптимальних рішень має стати система принципів синергетики – теорії самоорганізації складних і відкритих систем. Один із засновників цієї теорії, лауреат Нобелівської премії І.Пригожин, говорячи про необхідність перегляду понятійного апарату науки в цій теорії, відмічав, що його кінцевою метою має стати глибше проникнення у складні механізми рішень, які характеризують виживання суспільства. Застосування гуманістичної системи принципів синергетичної парадигми може відіграти визначальну методологічну роль у прискоренні темпів «руху на випередження» у розвитку соціальної сутності держави і особливо ліквідації недоліків сучасного управлінського стану. Україна повинна не механістично запозичувати чужі моделі розвитку гуманістичного менеджменту, які лежать в основі соціально-орієнтованого державного управління багатьох провідних країн світу, а розробляти свої специфічні моделі, детерміновані національним менталітетом. Синергетична модель гуманістичного менеджменту дає нам надію на „виживання суспільства”, розроблення своєї унікальної концепції входження України в лоно цивілізованих країн, сприяння руху «на випередження». Завдяки утвердженню ефективної парадигми гуманістичного менеджменту в усіх галузях суспільно-економічного життя, утвердження загальнолюдських пріоритетів Україна має зайняти гідне місце у світі, а українське суспільство рухатиметься цивілізованим шляхом до суспільства сталого людського розвитку.

Системність методології гуманістичного менеджменту зумовлена тим, що в її основу покладені принципи порядку, упорядкування і системності. Великого методологічного значення набуває ідея багатоваріантності розвитку, в основі якого переоцінка ролі об'єкта і суб'єкта у сторону розвитку суб'єкт-суб'єктного управління, в результаті чого гуманістичний менеджмент повинен сьогодні перетворитися на соціально-орієнтований державний менеджмент, прийнятий за парадигму сталого розвитку сучасного українського суспільства. Формуючи парадигму Теоретико-праксіологічні засади формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні

гуманістичного менеджменту ХХІ століття, більшість громадян нашої країни чекають реальних суспільних змін і конструктивних дій від демократично обраної влади. Саме тому повернення довіри до влади, консолідація суспільства та послідовне здійснення актуальних реформ, відповідає прагненню громадян України незалежно від їх регіональних ідентичностей, послідовного впровадження гуманістичних принципів у наше життя. Перспектива українського суспільства безпосередньо залежить від того, як швидко буде усвідомлена необхідність ефективного політичного керівництва і компетентного соціально-орієнтованого державного управління, щоб просуватися Україні шляхом демократичних реформ, правової держави і вільної економіки. Існуюча в Україні соціальна система, яка є основою гуманістичного менеджменту, не відповідає потребам населення, яке опинилося за межею бідності. Формування гуманістичного менеджменту не спрямовано на реалізацію його головного призначення – створення та підтримки сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту прав, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних послуг сталого розвитку.

Перед владою постали виклики, які потребують ефективного та швидкого реагування: 1) економічна неспроможність переважної більшості територіальних громад здійснювати делеговані їм повноваження і бути відповідальними перед своїм населенням; 2) недостатність ресурсів у бюджетах розвитку для інвестицій в інфраструктуру міста, села, області, регіону. Як вважають автори «Національної доповіді України: 2010-2015» під ред. Гейця, важливим спрямуванням усієї гуманітарної політики держави повинен стати курс на якісне оновлення всієї гуманітарної сфери українського суспільства – у найширшому її розумінні. Необхідність цього пов'язана з її консерватизмом, відчутною невідповідністю новітнім процесам і явищам у світоглядному, ідейному, освітньому, культурному, інформаційному поступові глобалізованого світу, недостатньою пристосованістю до вимог і стандартів сучасного динамічного розвитку. Зазначені негативні риси обумовлюють труднощі у справі повноцінної інтеграції України до світового співтовариства, певну неспроможність своєчасно і адекватно давати відповіді на виклики сучасного кризового розвитку, успішно користуватися позитивними можливостями, що їх створює глобалізація, і протистояти їх негативним тенденціям. Державі належить провідна роль у розвитку гуманістичного менеджменту в Україні, тому державна гуманітарна компонента гуманістичного менеджменту потребує оздоровлення, модернізації і систематизації, що передбачає вирішення ряду проблем, які є наслідком довготривалих суперечливих соціокультурних процесів. Реалізація цих пріоритетів неможлива поза контекстом розвинутого громадянського суспільства, формування «суспільства знань», культурної і політичної консолідації нації. Національні пріоритети гуманістичного менеджменту мають бути зорієнтовані на формування сучасної конкурентоспроможної нації, позбавленої замкнутості

Теоретико-праксіологічні засади формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні

і консерватизму, готової до осмисленого і критичного освоєння всього нового, відкритої до діалогу і співробітництва зі світом.

Практичні рекомендації:

- формувати спеціальність – гуманітарних менеджерів, необхідних для роботи у державному і муніципальному управлінні, здійсненні ними соціальної і культурної політики, означивши ключові контексти діяльності гуманітарного менеджменту у культурній політиці: а) смисловій (семіотичній); б) особистісного зростання і діяльнісного самовизначення (антропологічний); в) територіально-просторовий; г) стратегічного мислення і політичної дії.

- сприяти розвитку гуманітарного світогляду, в основі якого розвиток особистих здібностей, вміння давати різносторонню оцінку явищам людського життя, практичних умінь у прийнятті рішень, формувати гуманне відношення до світу.

- сприяти розвитку гуманітарних технологій, що являють собою сукупність науково обґрунтованих прийомів і спеціальних технік непрямого впливу на суспільство через управління соціальною поведінкою людини.

- сприяти розвитку трьохвимірної методології соціального пізнання, що включає природноісторичний, чи об'єктивний підхід, діяльнісний і особистісний, або гуманістичний: якщо методологія – це світобачення, тобто бачення реальності та її фрагментів у якості предмета чи об'єкта дослідження, то метод є засіб чи сукупність засобів дослідження, що визначають конкретний шлях пізнавальної діяльності.

- сприяти модернізації соціогуманітарного простору України, для чого необхідно:

- утвердження сучасної політичної культури;

- сформувати основні принципи формування модерної етнонаціональної політики в Україні;

- мовна політика держави має підпорядковуватися завданням консолідації і демократизації українського суспільства з урахуванням мовних, культурних та інформаційних інтересів та уподобань громадян, традицій і особливостей регіонів України, повноцінного входження України в інформаційний простір;

- у суспільному житті впливовим став релігійний чинник, що вимагає уточнення політики щодо релігії і церкви з метою насамперед забезпечення свободи світогляду, думки, совісті, релігії, злагоди, толерантності в у суспільстві, цілісності самої держави;

- одним з найважливіших пріоритетів гуманітарної політики є формування історичної пам'яті; активне осмислення досвіду минулого, політичних, культурних і моральних традицій українського народу необхідне для розуміння сучасної ситуації та стратегій розвитку;

- здійснення цілісної послідовної державної культурної політики;

- упорядкування національного теле- та радіоінформаційного ресурсу з огляду на його стратегічну мету для утвердження національних пріоритетів суспільно-політичного і культурного розвитку;

Теоретико-праксіологічні засади формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні

- державна політика в галузі регулювання книговидавничої справи;
- зміцнення присутності України на світовому гуманітарному просторі.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- формування парадигми гуманістичного менеджменту в Україні;
- формування теоретичних засад соціоантропологічної парадигми гуманістичного менеджменту в Україні.

Список використаної літератури:

1. Воронкова В.Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні виміри): Наукова монографія. – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2008. – 250 с.
2. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Ажажа М.А. Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації. - Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія-2006», 2011.- 602 с.

В.Г.ВОРОНКОВА

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье

ТЕОРЕТИКО-ПРАКСЕОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПАРАДИГМЫ ГУМАНИСТИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В УКРАИНЕ

В статье дается анализ парадигмы гуманистического менеджмента в Украине, выясняются проблемы гуманистического менеджмента и на этой основе разрабатываются пути и направления повышения эффективности гуманистического менеджмента в Украине, что представляет собой новый тип управленческой деятельности, которая базируется на социоантропологических основаниях.

Ключевые слова: гуманистический менеджмент, гуманизм, человек, социоантропологические основания, глобализация

V.VORONKOVA

Zaporozhye state engineering academy, Zaporozhye

BASIS OF THEORETICAL AND PRAKSEOLOGICAL FORMATION OF PARADIGM HUMANISTIC MANAGEMENT IN UKRAINE

The article provides an analysis of the humanistic paradigm of management in Ukraine; it turns out the problem of humanistic management, and on this base developed ways and directions efficiency of humanistic management Ukraine that represents a new type of management, which is based on socio- anthropological directions.

Key words: humanistic management, humanism, man, socio- anthropological, directions, globalization.

Стаття надійшла до редакції 20.04.11р.